

2015-05-01

ร่วมเกล้าชาวจุฬาฯ : ตามรอยพระยุคลบาทเพื่อพัฒนาชาติและชีวิต

สวัสดิ์ จงกล

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

จงกล, สวัสดิ์ (2015) "ร่วมเกล้าชาวจุฬาฯ : ตามรอยพระยุคลบาทเพื่อพัฒนาชาติและชีวิต," *Jamjuree Journal*: Vol. 17: Iss. 2, Article 3.

DOI: 10.58837/CHULA.JAMJUREE.17.2.2

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree/vol17/iss2/3>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Jamjuree Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ร่วมเกล้าขานถวาย: สวัสดิ์ จงกล* นิสิตเก่าคณะอักษรศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๔๒-๒๕๔๕

ตามรอยพระยุคลบาท เพื่อพัฒนาชาติและชีวิต

วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ผ่านไปแล้วและเป็นปรากฏการณ์ในสังคมไทยที่ยิ่งใหญ่สมเด็จพระเกียรตินิรมลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องจากหน่วยงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยราชการได้จัดงานวิชาการหลายรูปแบบเป็นการถวายราชสดุดีแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบกันตั้งแต่เดือนมีนาคม เท่าที่ทราบหลังวันคล้ายวันพระราชสมภพแล้วก็ยังมีหน่วยงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ หน่วยราชการจัดงานและพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติแด่พระองค์ท่านตามที่หน่วยงานนั้น ๆ วางแผนเตรียมการไว้ ยิ่งกว่านั้นมีมิตรประเทศหลายแห่งได้จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระองค์ท่านอีกด้วย ดังเช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นต้น

๑. มุมมองของพลเรือนคนหนึ่ง

เท่าที่ได้มีส่วนร่วมจัดงานและได้ชมการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติที่เมืองไทยและได้เห็นข่าวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับมิตรประเทศจัดงานแสดงความชื่นชมพระบารมีและพระมหากรุณาธิคุณซึ่งได้พระราชทานความช่วยเหลือและทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศที่จัดงานแล้ว ทำให้ตระหนักในพระปรีชาสามารถและพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติในเมืองไทยและมิตรประเทศ เมื่อตรองตรึก ลึกลงไปในรายละเอียดทำให้เชื่อมั่นว่าโครงการส่วนพระองค์ที่พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย รวมทั้งพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติในต่างประเทศล้วนแล้วแต่เกิดประโยชน์สุขแก่ชนชั้นที่ลำบาก ยากจน ขัดสนเนื่องจากเกิดปัญหาซึ่งสืบเนื่องจากสภาพทางภูมิประเทศและปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละบ้านเมืองนั้น ๆ แต่ในภาพรวมแล้ว นับเป็นความสำเร็จตามเป้าหมายและมีผลสืบเนื่องอย่างยั่งยืน เมื่อวิเคราะห์ด้านหลักการบริหารจัดการแล้ว ยิ่งแน่ใจว่าโครงการส่วนพระองค์และพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติตามโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โครงการตามพระดำริสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โครงการตามพระดำริสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นอุทาหรณ์ให้ชาวเราศึกษาและน้อมนำหลักการ แนวทางดำเนินการของพระองค์มาเป็นต้นแบบให้เราทำทั้งหลายทำงานตามรอยพระยุคลบาท เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติบ้านเมืองอันเป็นที่เคารพรักของคนไทยทุกคน

* อาจารย์

หากศึกษาหลักการและแนวปฏิบัติที่ต้องใช้หลักการและแนวปฏิบัติเพื่อบริหารจัดการโครงการทั้งสองแบบดังกล่าวข้างต้น ในส่วนของโครงการตามพระราชดำรินิรมลสมเด็จพระบรมราชบุพการีทั้งสองพระองค์ กับโครงการพระดำรินิรมลสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์แล้วจะเห็นว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงศึกษารายละเอียดของโครงการเหล่านั้นอย่างถี่ถ้วน ผนวกกับทรงมีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการดังกล่าวตั้งแต่โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเมื่อยังทรงพระเยาว์ เมื่อทรงเจริญวัยขึ้นก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปติดตามผลการดำเนินโครงการด้วยพระองค์เอง ประกอบกับทรงมีพระราชญาณทัศน์ (vision) ส่วนพระองค์ รวมทั้งทรงใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (management information system หรือ MIS) ทำให้ทรงสามารถพัฒนาการบริหารจัดการโครงการทั้งสองระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

หากศึกษาพระราชกรณียกิจจากข่าวในพระราชสำนักและจากสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวัน วารสาร จุลสารที่หน่วยงานรับผิดชอบโครงการทั้งสองโครงการใหม่ จะเห็นว่าเมื่อสมเด็จพระเทพรัตน

ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโครงการต่าง ๆ จะทรงใช้ข้อมูลที่มีอยู่เดิมจากระบบสารสนเทศของโครงการเป็นพื้นฐานเมื่อได้ทอดพระเนตรทรงทราบจากคำกล่าวรายงานของผู้รับผิดชอบพื้นที่โครงการ จะทรงซักถามข้อมูลของงานสนาม จะทรงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสนาม ข้อมูลจากหน่วยสารสนเทศส่วนกลาง ประสบการณ์ และพระปรีชาสามารถส่วนพระองค์ เพื่อทรงวินิจฉัย แล้วจึงพระราชทานพระราชดำริหรือพระราชวินิจฉัยเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนาโครงการให้ได้ผลตามเป้าประสงค์ของโครงการ

๒. ครุ่นคำนึงถึง ร้อยพระยุคบาท

๒.๑ คิดอย่างหลักการ บริหารจัดการทั่วไป

จากการศึกษาความสำเร็จของโครงการส่วนพระองค์ตามหัวข้อข้างต้น จะเห็นว่าเนื่องจากทรงมีพระราชกรณียกิจมากในแต่ละปี การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการเสด็จพระราชดำเนินเพื่อติดตามผลงานที่ได้พระราชทานพระราชดำริ พระราชวินิจฉัย จึงเป็นการเริ่มทรงงานด้วยการวางแผนปฏิบัติพระราชกิจ ระหว่างทรงงานภาคสนามก็จะพระราชทานพระราชวินิจฉัยหรือพระราชดำริ เพื่อพัฒนาโครงการให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น นับเป็นการมอบหมายภารกิจให้แก่หน่วยงานช่วยกันรับผิดชอบ เนื่องจากงานของโครงการใหญ่ทั้งสองมีหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาคเอกชนได้มีส่วนดำเนินงานโดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน เช่น กรมชลประทานช่วยดูแลเรื่องแหล่งน้ำ กรมพัฒนาดินช่วยดูแลการวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาคุณภาพของดิน กรมพัฒนาชนบทช่วยดูแลเรื่องการสร้างทางจากถนนเส้นทางการหลักไปสู่พื้นที่โครงการในพระราชดำริ กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยดูแลการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ของประชาชนในโครงการพระ

ราชดำริด้วยหลักการและแนวปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของ หน่วยราชการ และภาคเอกชน จึงนับ ว่าการทรงงานเช่นนี้เป็น*การตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงานทั้งระบบ*ทั้ง ในภาคหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และ หน่วยงานเอกชน

หากศึกษาพระราชกรณียกิจที่ ทรงปฏิบัติแล้ว จะเห็นว่าทรง**ประเมิน ผลการดำเนินงานโครงการ**ด้วยหลัก ตรรก โดยเฉพาะการพิจารณาผลดีที่ เกิดขึ้นเทียบกับผลเสีย จากนั้นจึงนำ ผลการศึกษา วิเคราะห์ วัดผลแล้ว นำข้อค้นพบไปปรับปรุงการทำงาน โครงการ เมื่อพิจารณาหลักการและ กระบวนการทำงานดังกล่าวแล้วจะ เห็นว่าเป็นการบริหารด้วยการยึด วัตถุประสงค์ (management by objective) นอกจากนี้บางโครงการ มีการดำเนินงานในลักษณะการวิจัย ศึกษาค้นคว้าทดลองนำผลการศึกษา มาปรับปรุงการพัฒนาโครงการ หลาย โครงการมีการเผยแพร่หลักการและแนว ปฏิบัติให้ผู้สนใจไปศึกษาพิจารณาแล้ว นำไปปฏิบัติในบ้านหรือแม้แต่หมู่บ้าน ของตนเอง ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการ ดำเนินโครงการแบบวิจัย พัฒนา และ เผยแพร่ (research, development and dissemination)

๒.๒ คิดอย่างหลักพุทธธรรม

ชาวพุทธคงนึกออกกว่าคำสอนพระพุทธองค์เกี่ยวกับการทำงานซึ่งมี ประสิทธิภาพท่านเรียกอิทธิบาท๔ ประกอบด้วย **ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา** ในข้อแรกคือ **ฉันทะ** เป็นการเอาใจใส่ในสิ่งที่กระทำ ข้อนี้คงไม่ต้องสาธยาย แต่อย่างไร เพราะสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีทรง งานโครงการใหญ่ทั้งสองด้วยความสนพระราชมหุทัย มีพระราชประสงค์ที่ จะพัฒนาบ้านเมืองโดยเฉพาะในท้องถิ่นยากจนที่อยู่ห่างไกล ทุกรันดาร ทั้ง ที่เป็นการทรงปฏิบัติพระราชภารกิจตามรอยพระยุคลบาทของทั้งสี่พระองค์ รวมทั้งโครงการซึ่งทรงริเริ่มและพัฒนาด้วยพระองค์เอง

ผู้ที่ชมรายการ**ข่าวราชสำนัก** จะเห็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีทรงงานด้านต่าง ๆ ด้วย**พระวิริยะอุตสาหะ** บางครั้ง เสด็จนิวัติพระนครหลังจากทรงปฏิบัติงานในต่างประเทศตามคำกราบบังคม ทูลเชิญจากรัฐบาลของมิตรประเทศหรือองค์ระหว่งประเทศ เสด็จถึงท่า อากาศยานสุวรรณภูมิประมาณ ๑ นาฬิกา ปรากฏว่าประมาณ ๙ นาฬิกา ก็เสด็จทรงงานในชนบท โดยเฉพาะในถิ่นห่างไกล ทุกรันดารจะเห็นว่า**ทรง ติดตามงานที่ทรงไว้** ผู้กราบบังคมทูลรายงานความก้าวหน้าของโครงการจะ ประกอบด้วยชาวบ้านหรือพนักงานท้องถิ่น ข้าราชการแทบทุกครึ่งจะเห็น พระองค์ทรงสังเกต ซักถาม และพระราชทานพระดำริเกี่ยวกับการปรับปรุง ระบบกระบวนการทำงานซึ่งตรงกับหลักการทางพุทธศาสนาว่า**จิตตะ** เท่าที่ ทราบจากข้าราชการหรือผู้ที่ติดตามเสด็จในการทรงงานทั้งในประเทศและต่าง ประเทศพระองค์ท่านจะทรงใช้เวลาส่วนพระองค์ทุกวันเพื่อวิเคราะห์ผลการ ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ทอดพระเนตรแต่ละวันว่าจะต้องแก้ไขปรับปรุงอะไร อย่างไม่ ไร ลักษณะเช่นนี้ตามหลักพุทธศาสนาเรียกว่า**วิมังสา** นั่นคือทรงใช้หลัก คำสอนของพระพุทธองค์คืออิทธิบาทสี่คือ หลักการที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ

พระราชกรณียกิจซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติเพื่อช่วยพสกนิกรของพระองค์นั้น ความสำคัญสูงสุดคือทรงปฏิบัติ ตาม**พระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือ พระราชทาน พระมหากรุณาธิคุณให้ประชาชนช่วยตัวเองได้** ดังนั้นจะเห็นว่าเมื่อเสด็จ พระราชดำเนินไปเยี่ยมชาวบ้านทุกแห่งหน จะทรงสนับสุนนให้ประชาชนปลูกพืช หลากหลายชนิดตลอดปีแทนที่แต่เดิมซึ่งประชาชน จะ**ปลูกพืชเชิงเดี่ยว** เช่น ทำ นาหรือทำไร่ แต่เพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้

พระราชทานพระราชดำริตั้งที่ทราบกันว่า**ทฤษฎีใหม่** คือในที่ดินของแต่ละคนจะแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย ทำนา ทำไร่ สระน้ำ หากประชาชนจัดการที่ดินและปรับปรุงวิธีการทำงานก็จะมีชีวิตที่**พอเพียง** ชุมชนทั้งในชนบทและที่อยู่ห่างไกลทุรกันดารที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีทรงงานจะดำเนินชีวิตตามพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีทรงสนับสนุนให้ชุมชนและโรงเรียนจัดการทำสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์เพื่อจัดทำอาหารให้นักเรียนรับประทานโดยเฉพาะอาหารกลางวัน ยิ่งกว่านั้นยังทรงส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดและประสบการณ์ดังกล่าวไปทำต่อที่บ้านของแต่ละคน พระปรีชาสามารถในการทะนุบำรุงส่งเสริมให้มีการจัดการพืชพันธุ์ธัญญาหารให้สมบูรณ์จึงเป็นสิ่งส่งเสริมให้พสกนิกรไทย โดยเฉพาะชาวชนบทมีวิถีชีวิตที่มีความสงบสุขได้

จะเห็นได้ว่าเมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จพระราชดำเนินไปทรงงานในชนบทจะมีข้าราชการสังกัดกรมกองต่าง ๆ บางครั้งก็มีตัวแทนของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานเอกชนได้โดยเสด็จพระราชกุศลด้วยการสนับสนุนพระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เท่าที่เห็นเหมาะสมแทบทุกครั้งพนักงานท้องถิ่นเป็น อบจ. เทศบาล อบต. จะเข้าร่วมทำงานถวายเพราะเป็นโครงการตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี การที่บุคคลดังกล่าวทำงานตามพระราชประสงค์จึงเป็นการ**เพิ่มพูนประสิทธิภาพประสิทธิผลการทำงานของบุคคล**เหล่านี้ได้อย่างดี จึงทำให้ประชาชนในชนบทได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในการยกระดับความอยู่ดีกินดีตามควรแก่อัตภาพ

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในหลายหมู่บ้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพเป็นการพัฒนาตนเอง และสังคมของตนอย่างยั่งยืน

พระราชกรณียกิจที่ทรงคุณค่า ต่อประชาชนในชนบทคือ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้**ประชาชนจัดตั้งสหกรณ์** ส่วนใหญ่จะเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ บางแห่งส่งเสริมสหกรณ์ผู้ผลิต สหกรณ์ผู้บริโภค นับเป็นการพัฒนาตนเองและสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะระบบสหกรณ์ออมทรัพย์จะช่วยแก้ปัญหาการลงทุน การแก้ไขปัญหาด้านการเงิน โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาขาดแคลน สหกรณ์ผู้ผลิต และสหกรณ์ผู้บริโภคช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการกำหนดราคาขายผลิต ราคาสินค้าเพื่อการบริโภค หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการแก้ปัญหาการขาย การตลาดของชาวบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังได้เคยนำเสนอพระปรีชาสามารถในด้านภาษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีในบทความซึ่งตีพิมพ์ลงฉบับที่

แล้ว ด้วยเหตุนี้เมื่อพระองค์ท่านเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรของพระองค์ **ชาวบ้านจะซาบซึ้งในปียวาจาที่พระองค์พระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้าหรือที่ทรงสนทนาวินิจฉัย** ด้วย ในหลายกรณีจะทรงแนะนำวิธีการประกอบอาชีพ **การปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัยหรือตามหลักพระพุทธศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยหรือของชนเผ่าที่อยู่ห่างไกล**

ข้อคิดที่นำเสนอข้างต้นเป็นการนำหลักพุทธธรรมคือ**ราชสังคหธรรม** ประกอบด้วย ๑. สัสสามชะ (ฉลาดบำรุงธัญญาหาร) ๒. ปุริสามชะ (ฉลาดบำรุงข้าราชการ) ๓. สัมมาปาสะ (ทะนุบำรุงส่งเสริมความสุขของปวงประชา) และ ๔. วาขไปยะ (ฉลาดในการพูด ชี้แจงแนะนำ ส่งเสริมราษฎรทุกระดับชั้น) ที่นำหลักข้อนี้มาวิเคราะห์ก็เนื่องจากพระองค์ทรงดำรงพระอิสริยยศคือเป็น**สยามบรมราชกุมารี** การนำหลักธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์หรือพระบรม

วงศ์ข้อนี้มาวิเคราะห์จึงยิ่งทำให้เห็นพระปรีชาสามารถในพระองค์ท่านชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้วยหลักการบริหารการจัดการตามหลักวิชาสากล ด้วยหลักพระพุทธธรรมที่นำเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้เขียนเชื่อมั่นว่าท่านผู้อ่านจะเข้าใจว่าเหตุใดพระราชกรณียกิจในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีจึงประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยกย่องไปทั่วโลก

ข้าแต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระกรุณาธิคุณเสนอบทความนี้เพื่อถวายเป็นความจงรักภักดีในวโรกาสที่ได้ฝ่าพระบาททรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา หากมีข้อความใดที่ผิดพลาดไม่เหมาะสม ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานอภัยในความผิดพลาดนั้น ๆ

สวัสดี จงกล

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘